

SVĖDASŲ VARPAS

2018 m. balandžio mėn.

Nr. 4 (22)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Linksmų šventų Velykų!

Mielieji kraštiečiai!

Jau visai čia pat pavasaris, visai arti ir Didžioji Prisikėlimo Šventė – Velykos. Neeilinės, bet kartu ir tradicijų nelaužančios, šimtmetį švenčiančios Lietuvos Velykos. Atgimkime kartu. Nustumkime neviltį, tikėkime, kad viskas bus gerai, tikėkime šviesa, ir ji mus pripildys. Būkime geri, darykime gerus darbus, mylėkime žmones, puoselėkime Tėvynę, atleiskim, kam turime atleisti... Tiesiog patys būkime Žmonėmis.

Vyr. redaktorė Alma Švelnienė

Susitikimas su Anykščių meru: planai ir perspektyvos

2018-02-21 asociacijos „Svėdasų bendruomenė“ pirmininkas Arvydas Kilius ir tarybos pirmininkė Asta Fjellbirkeland lankėsi pas Anykščių rajono merą Kęstutį Tubį.

Vizito metu buvo aptarti šie klausimai:

1. **J. Tumo-Vaižganto gatvės rekonstrukcija**, įskaitant šaligatvius, lietaus kanalizaciją. Merui ši problema yra žinoma, projektavimo darbai yra užsakyti ir su Susisiekimo ministerija aptartas galimo finansavimo klausimas. Bendruomenės vardu turi būti siunčiamas raštas su prašymu Lietuvos Respublikos susisiekimo ministrui Rokui Masiuliui.

2. **Vaikų darželio darbo vasarą klausimas ir ikimokyklinukų grupės 8 val. darbo dienos įteisinimas**. Galimybė yra. Turi būti suorganizuotas tėvų susirinkimas, kurio protokolas su suinteresuotų tėvelių pasirašytu prašymu turi būti pateiktas merui.

3. **Paplūdimio teritorijos tvarkymas, liepto įrengimas, vaikų žaidimo aikštelės įrengimas**. Buvome patikinti, kad lieptas bus įrengtas. Bendruomenė turi pateikti oficialų raštišką prašymą.

4. **Dėl apleisto bendrabučio**. Ši problema yra žinoma. Vizito metu buvo susisiepta su Anykščių rajono administracijos teisininke ir priminta, kad

būtų taikomi visi teisiniai metodai, kad savininkas būtų priverstas bent jau susitvarkyti teritoriją.

5. **Kapinių plėtra**. Susisiepta su Svėdasų seniūnu Valentinu Neniškiu, kuris telefonu patvirtino, kad kapinių ploto dar pakanka mažiausiai 5 metams. Tokiu atveju, savivaldybė papildomos žemės ieškoti kol kas nesiima.

6. **Gatvių asfaltavimas ir vandentiekio kanalizacijos įrengimas**. Miestelio gatvių asfaltavimo prioritetai ir vandentiekio kanalizacijos projekto trūkumai bus sprendžiami ankstyvą pavasarį, nutirpus sniegui. Susisiepta su UAB „Anykščių vandenys“ atstovu, kuriam duoti nurodymai surinkti reikiamą informaciją ir planus ir pasiruošti vizitui į miestelį.

7. **Ventiliacijos įrengimas Svėdasų kultūros namų rūsyje**. Buvo pakviestas mero patarėjas Dominykas Tutkus, kuriam pavesta artimiausiu metu išspręsti šią problemą. Buvo susisiepta su Anykščių kultūros centro direktorės pavaduotoju ūkio reikalams, kuris jau buvo atvykęs į miestelį apžiūrėti ir įvertinti situacijos.

8. **Apgriuvusių pastatų ir statinių, įskaitant nenaudojamą vandentiekio bokštą, esančių 1 km spinduliu nuo miestelio griovimo darbai**. Meras paragino susisiekti ir detaliau aptarti šį klausimą su Viešųjų pirkimų ir turto valdymo skyriaus vedėja A. Savickiene.

*Bendruomenės pirmininkas
Arvydas Kilius*

Renginys Utenos rajono savivaldybėje

Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje užsakymu, Viešųjų investicijų plėtros agentūra (VIPA), siekdama kuo plačiau informuoti apie Europos strateginių investicijų fondo finansavimą, pakvietė Utenos regiono viešojo, nevyriausybinio ir privataus sektoriaus atstovus dalyvauti renginyje „Investicijų plano Europai teikiamos galimybės Lietuvos regionams“. Organizatoriai numatę surengti 10 renginių skirtinguose Lietuvos regionuose. Renginių tikslinė auditorija – galimi pareiškėjai, turintys gerų projektų idėjų, kurias būtų galima įgyvendinti Europos strateginių investicijų fondo lėšomis.

2018 m. kovo mėn. 21 d. asociacijos „Svėdasų bendruomenė“ pirmininkas Arvydas Kilius ir bendruomenės tarybos narė Daiva Navickienė dalyvavo Utenos rajono savivaldybėje vykusiame renginyje. Apie 4 valandas trukusio renginio metu Anykščių, Utenos, Molėtų, Zarasų, Ignalinos ir Visagino rajono savivaldybių atstovams buvo pristatytas investicijų planas Europai, Europos strateginių investicijų fondo veikla ir šio fondo geroji praktika Lietuvoje, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ teikiamas galimybės verslui.

Daiva Navickienė

Atgijo!

Atgijo, sučiulbėjo
Mūs gimtosios palaukės.
O ten antai berželis
Tarsi iš pieno plaukęs.

Pietų vėjelis šiltas
Šiurena žiemkentelį:
Pavasario saulytė
Iš miego jį prikėlė.

Lizde gageną gandraus,
O pievoj klykia pempės.
Jos sveikina žemelę
Ir meiliai šnabžda: „Kelkis...“

Miške plevėna, mirga
Melsva, gležna žvaigždutė,
O žmonės ją vadina
pavasario žibute.

Medelio rausvą šaką
Nusėdo katinėliai:
Patiko ilgaūsiams
Žilvičio vytinėlė.

Sujudo senas miškas,
Pažadino apuoką,
Ir lydi pempių klyksmas
Pavasarinį juoką

*Elena Stasiškytė-Grincevičienė,
Svėdasai, Panevėžys*

Gerumo pavyzdys, nepažįstamojo padovanotas kelyje...

Noriu skaitytojams papasakoti apie mažą savo nutikimą kelyje. Iš pirmo žvilgsnio jis gali kai kam pasirodyti labai mažas ir buitiškai kasdieniškas, tačiau pagalvojus daugiau, jame nesunku išvelgti ir kur kas gilesnę filosofinę potekstę bei prasmę – žmogaus meilę, gerumą, užjautą ir pagalbą kitam žmogui. O tai – labai daug!

Visa tai nutiko rugsėjo 17 dieną, sekmadienio pavakare, kai pailsėjęs tėviškėje, iš Svėdasų grįžau į Vilnių. Nors dangus buvo niūrokas, krapnojo lietus, bet nuotaika buvo gera. Mašinos motoras dirbo be priekaištų, važiuojome tvarkingai, niekas nepranašavo jokių nelaimių. Galvoje sukosi mintys apie šeštadienį ir gražiai praėjusią „Vaižgantinių“ šventę rašytojo gimtuose Malaišiuose, apie ten įteiktas Vaižganto premijas. Beje, savo įsteigtą kun. Aleksandro Papučkos vardo „Meilės ir gerumo“ premiją aš pats šventėje ir įtei-

kiau Svėdasų Juozo Tomo-Vaižganto gimnazijos ketvirtos klasės moksleivei Gretai Šinkūnaitei. Šventė praėjo gražiai, tad ir mūsų įspūdžiai bei nuotaika buvo puiki.

Deja, įvažiuavus į Vilnių, Kalvarijų gatvėje pasigirdo kažkokie pašaliniai mašinoje garsai. Sustojau ir pamačiau, kad pradurta užpakalinė padanga. Iš-kroviau iš bagažinės visas kaimo gėrybes: vaisius, daržoves ir kt. Išsiėmiau atsarginį ratą ir pabandžiau jį su tuščia padanga nuimti, bet varžtai nepakluso. Pravažiavo daug mašinų, nei viena iš jų nesustojo, nepasidomėjo. Nežinojau ir ką daryti – kviesti techninę pagalbą ar draugų šauktis... Staiga viena mašina sustojo, ir iš jos išlipo jaunas vaikinai.

– Gal galiu kuo nors padėti? – paklausė jis.

Pasakiau, kad negaliu atsukti varžtų, ir jis iškart ėmėsi darbo. Iš pradžių jam irgi sunkiai sekėsi. Bet jis pastriksėjo ant

rakto, ir veržlės viena po kitos pajudėjo iš vietos. Maža to, pats pripūtė atsarginę padangą ir uždėjo ją į vietą.

Kai baigė, pasiūliau atsilyginti už triušą. O jis man pasakė:

– Mes tam ir esame, kad vieni kitiems padėtume...

Jo veide spindėjo meilė ir gerumas... Iš malonaus nustebimo ir susijaudinimo aš nespėjau net paklausti nei jo vardo, pavardės, nei telefono. Tik prieš išsiskirdami apsikabinome, kaip geriausi bičiuliai, ir palinkėjome vienas kitam sėkmės bei ramybės.

Man rodos, tokių žmonių, ypač jaunų, šiuo metu yra mažai. Man jis – tikras meilės ir gerumo pavyzdys... Gal todėl dėkingumą šiam jaunuoliui širdyje aš jaučiu iki šiol...

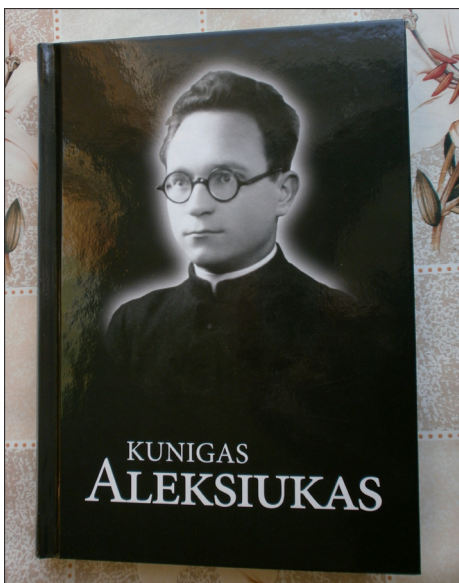
*Algimantas Indriūnas,
Svėdasiečių draugijos „Alaušas“
garbės pirmininkas*

Knyga „Kunigas Aleksiukas“

Metams bėgant apie Svėdasų kraštą ir jo žmones išleista nemažai knygų ir kitų informacinių leidinių. Visi jie, pasirodę 1935–2011 metais, jau pristatyti straipsnių rinkinyje „Svėdasai: praeitis ir dabartis“ (2012 m., p. 69–85). Tad šiemet laikraščio skaitytojus supažindinsime tik su tais leidiniais, kurie šia tema buvo išleisti 2012-tais metais ir vėliau.

Knyga „Kunigas Aleksiukas: pasakojimai apie kunigą Aleksandrą Papučką“ pasirodė 2017 m. ir buvo skirta 40-osioms jo mirties metinėms pažymėti. Prisiminimus užrašė ir kitą medžiagą jai surinko bei parengė gydytoja, vienuolė ir rašytoja Birutė Žemaitytė. Knygą išleido UAB Agentūra „Jungtinės spaudos paslaugos“ Vilniuje. Beje, iki šiol tai – naujausia knyga ne tik apie Svėdasų krašto žmones, bet ir apie kun. A. Papučką. Mat anksčiau jam skirtas knygas yra taip pat parašę kun. Steponas Galvydis (1997 m.) ir kan. Edmundas Rinkevičius (2017 m.).

Didžiausiąją – pirmąją knygos dalį (p. 9–152) rašytoja B. Žemaitytė paskyrė išsamiam kun. A. Papučkos (1914–1977) gyvenimo, pradedant kūdikyste bei vaikyste Svėdasuose, aprašymui. Čia taip pat rasime sielovadinės bei geraširdiškos artimo meilės faktais ir įvykiais prisodrintą jo veiklos apžvalgą įvairiose Aukštaitijos vietovėse: Adomynės (Kupiškio r.), Kauno, Vabalninko (Biržų r.), Anykščių, Salako (Zarasų r.), Skiemonių, Surdegio (abu Anykščių r.) ir Kupreliškio (Biržų r.) parapijose.

Knygos viršelis. Nuotrauka autoriaus

Žymiai mažesnė yra antroji šio leidinio dalis (p. 153–206). Joje savo prisiminimus apie Aleksandrą pasakoja buvę jo bičiuliai, kaimyninių parapijų kunigai ir klebonai: Edmundas Rinkevičius, Juozapas Garška, Antanas Gružauskas, Lionginas Neniškis, Leonardas Skardinskas ir Stanislovas Krištanaitis. Nemažai faktų apie kun. A. Papučkos gyvenimą ir darbus laiškuose pateikia jo sesuo Ona Balaišienė ir viena Vabalninko sodietė, o savo prisiminimuose – Olga Valintėlienė bei Adelė Šantarienė. Rasime čia ir labai nuoširdų Aleksiuko laišką krikšto dukros mamai.

Trečioje knygos dalyje „Neužmirštama draugystė“ (p. 208–241) prisiminimus apie pirmąją pažintį su kun. Aleksiuku, jo meilę žmonėms ir Dievui

bei žmonių meilę jam – dvasios ganytojui – taip pat A. Papučkos mirties metinių minėjimus pasakoja gydytoja B. Žemaitytė. Yra čia skelbiamos ir kun. Aleksiuko mintys iš jo asmeninės užrašų knygelės.

Prisiminimus, knygos turinį ir kunigo ganytojiškus darbus leidinyje gražiai papildė rašytojos B. Žemaitytės surinkti bei prieduose publikuojami kun. A. Papučkos pamokslų, pasakytų 1949–1963 m. Leliūnų, Salako ir Skiemonių parapijos bažnyčiose, tekstai. Knygoje yra daug nuotraukų, kurios vaizdžiai parodo kun. A. Papučkos ištakas – tėvus, šeimą, gimines, draugus bei kaimynus, o toliau – dar ir jo bičiulius kunigus, parapijiečius bei gyvenimo kelio šioje žemėje paskutines akimirkas ir net mirties jubiliejų minėjimus bei amžinąją poilsio vietą Kupreliškio bažnyčios šventoriuje.

Apskritai, tai – biografinio žanro knyga. Ji yra gan informatyvi ir įdomi, o jos kalba – sklandi, lengvai skaitoma. Autorė joje nuosekliai supažindina mus su kun. A. Papučkos gyvenimu, siekiais ir darbais. 2017 m. birželio 17 dieną, minint jo mirties jubiliejų, knyga buvo pristatyta Kupreliškyje (Biržų r.), kur jis ilgiausiai dirbo ir palaidotas, o liepos 16 dieną iškilaus mūsų kraštiečio minėjimas ir knygos sutiktuvės buvo surengtos gimtuose Svėdasuose. Visur minėta knyga susilaukė deramo kraštiečių bei kitų skaitytojų susidomėjimo.

Romualdas Vytautas Rimša

Pilgrimai iš Lietuvos Vatikane

Popiežius Pranciškus šiuolaikiniame pasaulyje – asmenybė, kurią daug kas laiko išmintingumo simboliu. Gal dėl šių ir įvairių kitų aplinkybių į susitikimą su juo plūsta minios žmonių iš viso pasaulio. Mažyte dalimi buvo ir mūsų grupė iš Lietuvos. Išankstinis nerimas dėl galimų tikrinimų ir įvairių suvaržymų greitai išsisklaidė. Supratome, kad dokumentų rodymas, daiktų tikrinimas ir atidus saugos tarnybų žvilgsnis kiekvienam naujokui buvo tartum nelauktas pasimatymas su tais, kurie galbūt ir be tikrinimo, kaip

žmonės sako, kiaurai permato kiekvieną, norintį pakliūti į susitikimo su Popiežiumi aikštę.

Išankstinis laiko reglamentavimas suteikė galimybę laukiantiems susitikimo vieningai jaugti į bendrą dvasią, žvilgsnių nukreipimą į vieną tašką, tai yra į ten, kur specialiu automobiliu pas tikinčiuosius ir pasauliečius pasirodė Popiežius. Net ir jo nematant, didžiulės minios gausmas pripildė visą aikštę. Matėsi, kaip per didžiulę minią Popiežius važiavo zigzago formos taku. Matėsi jo laiminimo ges-

tai, arčiausiai stovintys turėjo viltį būti paliesti jo rankų. Tačiau ir toli esančios mamos kėlė ant rankų savo vaikučius. Daug kas mojavo rankomis, skarelėmis, filmavimo ir fotografavimo priemonėmis. Susidomėjimo šūksniai aidėjo įvairiausiomis kalbomis.

Popiežiaus Pranciškaus mintys: „Atėjome į pasaulį, kad paliktume pėdsaką“, „Gailestingumas tikrai gali prisidėti prie žmoniškesnio pasaulio kūrimo“ paliko gilų įspūdį mūsų širdyse.

Gustė Vincevičiūtė

Gerumas nieko nekainuoja, o viską perka

Gerumas – tai toks nuostabus jausmas širdyje, kurį jauti, kai padedi žmogui, o jis atsidėkoja ne materialiais daiktais, o meile ir nuoširdumu. Lietuvos kunigaikštis Vytautas Didysis yra sakęs: „Gerumu ir pikčiausią žvėrį prisijaukinsi“. Perfrazuodama šią mintį galiu teigti, kad visiems reikia gerumo ir švelnumo. Taigi, kaip gerumas gimsta ir kaip žmonės jį dovanoja kitiems?

Žmogaus gerumas ir supratingumas pradedamas ugdyti jau nuo pat vaikystės. Kiekvienas gimdamas ateina į pasaulį su noru mokytis ir sužinoti kuo daugiau. Jo vertybių sistema ir moralinės nuostatos daug priklauso nuo to, kokioje aplinkoje jis užaugo ir kokį pavyzdį matė. Tokia situacija yra vaizduojama XIX a. psichologinės ir lyrinės lietuvių prozos pradininko, realizmo epochos rašytojo Jono Biliūno kūrinyje „Ubagas“. Autobiografinėje novelėje yra pasakojama, kaip pas kūrinio pasakotoją ateina Petras Sabaliūnas, praradęs savo šeimą dėl sūnaus savanaudiško elgesio. Pasakotojas prisimena, kaip jį, kai mažas buvo, tas pats P. Sabaliūnas medaus koriais vaišindavo. Dabar jam gaila jo, pasakotojas pats jaučia kaltę: „jaučiu, kad dalį amžinos vaikų kaltės ir aš savyje nešioju“. Tad kūrinio pasakotojas duoda P. Sabaliūnui duonos riekelę ir atsiprašinėja, negalėdamas daugiau niekuo padėti. Toks elgesys rodo pasakotojo jautrumą ir moralinę atsakomybę. Taigi, už gerą – atsilyginama geru.

Gerumas tarpsta kartu su pasiaukojimu. Pasiaukojimas – tai pati didžiausia gerumo forma. Pasiaukodamas žmogus dėl kito gali padaryti viską. Tik ne visą tą gerumą bei pasiaukojimą supranta ir atsidėkoja tuo pačiu. Apie žmonių pasiaukojimą rašė ir XIX a. pabaigos – XX a. pradžios neoromantizmo atstovas Juozas Tumas-Vaižgantas apysakoje „Dėdės ir dėdienės“. Šiame kūrinyje aprašyti dėdės ir dėdienės aukojasi dėl šeimynykščių, likdami vienišiais, atsisakydami asmeninės laimės, nes nėra tiek žemės, kad galėtų kelios šeimos iš

jos išgyventi, kad anksčiau vedęs brolis neišlaikys vaikų. Toks yra apysakos veikėjas Mykoliukas – praradęs mylimą Severją, nepraranda meilės, nušviečiančios jo veidą prakilnumu, kai ryžtasi aukai ir įgauna vidinės stiprybės. Jis leidžia Severjai tekėti už dvaro tijąno Rapolo Geišės ir kurti laimę su juo, nes žino, kad negalės duoti Severjai to, ką gali Rapolas – nuosavų namų. Severjos prašomas jis sutinka net pagroti per vestuves, nors jam tai buvo labai sunku... Mykoliukas, pasirinkęs šią auką, traukėsi į save: „Jo viduje širdies sopė, sielos nelaimės apauga kaip gumbas“. Apysakos pabaigoje Dzidorius artojas Mykoliukas yra vaizduojamas pasidavęs likimui – skaudžiai liūdėdamas, jis susitaiko su viskuo. Žinojimas, kad mylėjo ir buvo mylimas, padeda jam nesugniužti, atlaikyti likimo negandas ir jaustis laimingam. J. Tumo-Vaižganto biografija – tai dar vienas pavyzdys, kaip žmonės aukojasi dėl kitų. Dirbdamas Kaune, rašytojas daug kam ištiesdavo pagalbos ranką. Pas save gyventi priimdavo besimokančius mieste seserų, kitų giminaičių vaikus, padėdavo sunkiai gyvenantiems ir, žinoma, labiausiai savo veikla padėjo išlikti lietuvių kalbai, prisidėdamas prie lietuviškų laikraščių leidimo. Panašus savo nesavanaudiškumu bei pagalba buvo ir svėdasiškis kun. Aleksandras Papučka. Ar Anykščiuose, ar Surdegyje, ar Vabalninke ir Kupreliškyje kunigas vadintas „vaikščiojančia meile“. Šie žmonės aukojosi, pasirinkę sau tokį gyvenimo būdą ir siekdami, kad kiti būtų laimingi.

Apibendrinama visa tai, norėčiau remtis vieno garsiausių pasaulio dramaturgo Viljamo Šekspyro žodžiais: „Gera širdis – tikras auksas“. Pasiaukojimas ir pagalbos suteikimas žmogui sunkiu metu gali padaryti širdį auksine.

*Greta Šinkūnaitė,
Svėdasų J. Tumo-Vaižganto
gimnazijos IV g klasės mokinė*

Laisvės alėjoje Kaune – milžiniškas margutis

S. Gavenavičiaus nuotrauka

Laisvės alėjoje – pagrindinėje Kauno pėsčiųjų gatvėje tradiciškai pastatytas įspūdingo dydžio margutis, dekoruotas blizgučiais, šviečiančiomis gėlėmis ir kitais ornamentais. Spalvingi margučiai gatvėse kauniečius džiugins iki Atvelykio, balandžio 8 d.

„Svėdasų varpo“ inf.

Naujos technologijos

Australijoje 2017 m. spalio mėnesį įvyko saulės baterijomis varomų automobilių 3 tūkst. km distancijos lenktynės, kuriomis buvo norima parodyti, kad nauja technologija artimoje ateityje gali padėti sukurti komercinių automobilių. Nugalėtojo titulą apgynė olandų komanda „Nuon“.

Pirmą kartą lenktynės buvo surengtos 1987 m. Lenktynės Australijoje yra vienas iš inovatyviausių iššūkių pasaulyje – komandos siekia pademonstruoti savo kūrinius, kurie vieną dieną gali tapti visiems vartotojams skirtais saulės baterijomis varomais automobiliais.

BNS inf.

Šį leidinio numerį finansavo verslininkas Petras Baronas

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“,
kodas 154314137
ISSN 2424-5801
Vyr. redaktorė Alma Švelnienė
tel. 8 615 91268

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.) tel. 8 608 27882
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Joana Gutmanienė tel. 8 682 16971
Asta Medinienė tel. 8 678 32056

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitanas